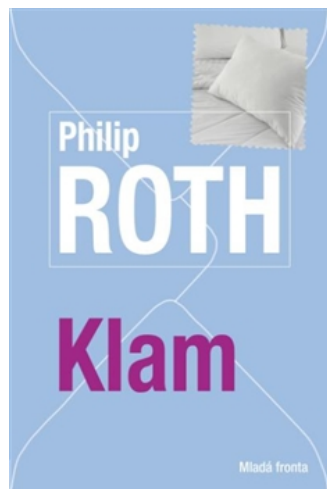

Ukázky | Próza | Philip Roth: Klam /ukázka/

Philip Roth: Klam /ukázka/

Ve většině ze svých románů k potěšení svých čtenářů Roth hledá a zároveň zamlžuje to skutečné a opravdové z vlastního života. V Klamu máme možnost naslouchat důvěrným rozmlouvám autora s jeho anglickou milenkou ve spartánsky zařízeném ateliéru, kde se patrně odvíjejí něžné chvíle i s přítelkyněmi z Československa a Polska. Když však část rozhovorů vyslechne i spisovatelova manželka, nastává zvrát, který Philip Roth ironicky řeší budováním dalších fikcí.

Philip Roth: Klam

Mladá fronta

2016

Překlad: Jiří Hanuš

168 stran

„Budu je zapisovat. Začni.“

„Jak to nazveme?“

„Nevím. Co radíš?“

„Dotazník ke snění o společném útěku.“

„Dotazník milencům snícím o společném útěku.“

„Dotazník milencům středních let snícím o společném útěku.“

„Ty se přece ještě mezi dámy ve středních letech nepočítáš.“

„Náhodou ano.“

„Mně připadáš mladá.“

„Opravdu? No tak to se bude muset v našem dotazníku objevit. Oba žadatelé odpovědí na každou otázku.“

„Začni.“

„Co by tě na mně začalo rozčilovat ze všeho nejdřív?“

„Když jsi nesnesitelný/á, co je na tobě nejnesnesitelnějšího?“

„Jsi opravdu tak plný/á elánu? Odpovídají si naše hladiny energie?“

„Jsi vyrovnaný/á a okouzující excentrik/čka, nebo zapšklý/á neurotik/čka?“

„Po jaké době by tě zaujala jiná žena?“

„Nebo muž.“

„Nesmíš nikdy zestárnout. Myslíš si totéž o mně? Myslíš na to vůbec?“

„Kolik mužů nebo žen musíš mít současně?“

„Kolik dětí by se ti mělo plést do života?“

„Do jaké míry potřebuješ mít kolem sebe pořádek?“

„Jsi zcela heterosexuální?“

„Máš konkrétní představu o tom, co mě na tobě zajímá? Prosím o přesnou odpověď.“

„Lžeš někdy? Už jsi mi zalhal/a? Myslíš si, že lhát je normální, nebo jsi proti tomu?“

„Očekával/a bys, že se dozvíš pravdu, kdyby ses jí dožadoval/a?“

„Dožadoval/a by ses pravdy?“

„Domníváš se, že velkorysost je projevem slabosti?“

„Záleží ti na tom, zda jsi slabý/á?“

„Záleží ti na tom, zda jsi silný/á?“

„Kolik peněz můžu utratit, aniž by ti to vadilo? Svěřil/a bys mi bez námitek svou kreditku? Nechal/a bys mě vůbec disponovat svými penězi?“

„V čem už jsem tě zklamal/a?“

„Co tě uvádí do rozpaků? Pověz mi to. Víš to vůbec?“

„Jaký je tvůj skutečný vztah k Židům?“

„Myslíš na to, že zemřeš? Jsi duševně a tělesně v pořádku?“

Prosím o přesné vyjádření.“

„Chtěl/a bys raději někoho bohatšího?“

„Jak neobratně by ses zachoval/a, kdyby nás odhalili? Co bys řekl/a, kdyby někdo vešel? Kdo jsem a proč je to v pořádku?“

„S čím se mi nesevřuješ? Dvacátá pátá. Ještě nějaké?“

„Už mě nic nenapadá.“

„Jsem zvědavá na tvoje odpovědi.“

„A já na tvoje. Mám ještě jednu.“

„Ano?“

„Líbí se ti, jak se oblékám?“

„Ty už zacházíš do detailů.“

„Vůbec ne. Čím triviálnější nedostatek, tím člověka víc dráždí. Mám s tím zkušenosti.“

„Dobře. Poslední otázka?“

„Už to mám. To je ono. Poslední otázka. Chováš dosud v koutku srdce sebemenší iluzi, že manželství je milenecký vztah? Pokud ano, mohlo by to zapříčinit spoustu potíží.“

„Manžel si onehdy přinesl dárek od přítelkyně. Děsně namyšlená, žárlivá a ctižádostivá osůbka. Všechno musí prožívat jako vypjaté drama. Věnovala mu desku. Už si přesně nevzpomínám, ale šlo o nějakou známou a velice krásnou skladbu. Schubert. A celé je to o tom, jak ztratil objekt největší vášně v životě, nejzajímavější ženu století, byla vysoká a hubená – no prostě, celá ta skladba je na tohle téma. Na obalu ti polopaticky vysvětlují, že to byla největší vášně, jakou si lze představit, opravdové splnutí duší a všechny ty intelektuální řečičky o utrpení a extázi, když je krutý osud rozdělil.“

Okázalý snobský dárek. A on mi navíc tohle všechno úplně pochybeně vykládá, abys věděl. Klidně mohl říct, že si desku koupil sám. Ale on mi vyklopí, že mu ji dala ona. Myslím, že se na zadní stranu obalu ani nepodíval. Jednou večer jsem se opila a vzala jsem takovou tu růžovou hloupost, co se s ní podtrhává, aby některá slova člověka praštila do očí. Podtrhala jsem asi sedm pasáží, takže když tak vystupovaly, vypadaly přímo k popukání. A s výrazem důstojné rezervovanosti jsem mu obal podala. Myslíš, že jsem se zachovala hrozně?“

„Proč ses opila?“

„Neopila jsem se. Jen jsem toho hodně vypila.“

„Po večerech toho zřejmě vypiješ hodně.“

„To ano.“

„Kolik?“

„Nó, vypiju toho spoustu. Jak to přijde. Někdy nepiju vůbec. Ale když už začnu, snadno zvládnou několik dvojích před večerí, několik po ní a mezitím něco vína. Ani se neopiju. Jen se tak vznáším.“

„Takže toho poslední dobou moc nepřečteš.“

„Ne. Ale o samotě nepiju. Vždycky u toho někdo je. I když spolu vlastně moc nebýváme. Totiž, poslední dobou ano, ale to je dost nezvyklé.“

„Vedeš podivný život.“

„To vedu. Neměla bych. Ale co naděláš, je můj.“

„Býváš hodně nešťastná?“

„Zjistila jsem, že se to střídá. Po děsném období následují dlouhá období klidu a lásky. Prožila jsem dlouhou dobu, kdy mi připadalo, že je všechno stále horší a horší. A pak následovalo krátké období, kdy se zdálo, že se to samo vyřeší. A teď si myslím, že ani jeden z nás po příliš mnoha střetech netouží. Protože nikam nevedou. Jenom se nám pak spolu žije ještě hůř.“

„Spíte spolu ještě?“

„Čekala jsem, že se na to zeptáš. A na tuto otázku ti neodpovím. Jestli chceš jet někam do Evropy, vím přesně, kam chci jet já.“

„Jela bys se mnou?“

„Hmm. Do Amsterdamu. Nikdy jsem tam nebyla. A mají tam teď báječnou výstavu.“

„Pokukuješ po hodinách.“

„Lidi, co moc pijou, se často dívají, kolik je, než si dají první skleničku. Jen tak pro jistotu.“

„Co se děje?“

„Ále nic. Dvě chůvy, dítě a dvě uklízečky, všichni se hašteří mezi sebou, a do toho anglické deštivé počasí. Dcerunka mě od toho nachlazení začala budit ve kteroukoli dobu – ve tři, ve čtyři, v pět. Odpovědně pečuju o všechny, za které nesu odpovědnost, a unavuje mě to. Potřebuju dovolenou. A taky myslím, že už nemůžeme v našem poměru pokračovat. Dny jsou příliš krátké.“

„Vážně? To mě mrzí.“

„Ne, doopravdy. Ty snad se mnou nesouhlasíš? Neubíral se náš rozhovor právě tímto směrem, když jsme o tom posledně mluvili?“

„Jo, ahá. Útok jako obrana. No dobře. Jak si přeješ.“

Směje se. „Ne, opravdu myslím, že to bude nejlepší. Když jsi prohlásil, že z toho cvokatíš, vyjádřil ses velice trefně.“

„Z čeho že cvokatím?“

„No, ze všeho kolem sexu a tak. Povídal jsi, že ti o pouhé milostné přátelství vlastně ani tak nejde.“

„Aha.“

„A tímhle chceš říct, nechme tomu volný průchod.“

„Ne, to ne. To znamená, že pořád ještě soustředěně naslouchám.“

„No, možná jsem to neměla tak zjednodušovat.“

„Vážně? Nóó, jestli to chceš, já ti to opravdu zjednoduším.“

„Neříkej konec. Hrozně by mě vzalo, kdybys řekl ‚tak a končíme‘.“

„Je to zvláštní být zase s tebou.“

„A ještě zvláštnější nebýt, že?“

„To ne, většinu času s tebou přece nejsem.“

„Opravdu vypadáš trochu jinak. Co se to s tebou dělo?“

„Že vypadám tak trochu jinak? Pověz mi, v čem vidíš rozdíl, a já ti povím, co to způsobilo. Jsem vyšší, menší, tlustší, širší?“

„Je to něco mnohem niternějšího, těžko se to dá postihnout.“

„Mnohem niternějšího? Můžu mluvit vážně? Stýskalo se mi po tobě.“

„Zašla jsem navštívit přítelkyni, co odešla od manžela. Je velice chytrá, velice krásná a velice úspěšná. Taky mimořádně odvážná a má obrovsky silnou vůli. Spoustu peněz. A vypadá děsně.“

„Jak dlouho žije sama?“

„Dva měsíce.“

„To bude vypadat hůř.“

„Nejenže vydělává hromady peněz v zajímavém zaměstnání, ale ještě jich má spoustu na kontě, takže tyhle problémy nepřicházejí v úvahu.“

„Má děti?“

„Dvě.“

„Takže preventivní návštěva.“

„No, když to nezvládne ona, tak... no, vážně. Nedávno byla hodně nemocná, pak se stěhovala, je čerstvě rozvedená a děti vyvádějí, že je jim smutno, a... ani nevím, čím začít. Fakt.“

„Ale aby se jí vzdal, to po něm nežádáš, vid' ? Nechceš mu říct: ‚Když ji nenecháš, stěhuju se na noc do vedlejšího pokoje. Můžeš píchat buď mě, nebo můžeš píchat ji. Vyber si.‘ “

„Ne, to ne. Myslím, že je opravdu důležitou součástí jeho života. Bylo by to nejen pošetilé, ale i sobecké.“

„Sobecké z tvé strany?“

„Ano.“

„Skutečně? Opravdu se na to díváš takhle? V tom případě si můžeš vzít mě. Skvostný pohled na věc – s něčím takovým jsem se ještě nesetkal. Aby ženská prohlásila: ‚Bylo by ode mne sobecké žádat po manželovi, aby se vzdal své milenky.‘ “

„Myslím, že opravdu bylo.“

„Obvykle lidi uvažují tak, že je od muže sobecké, jestliže milenku chce a má, a ne od manželky sobecké, jestliže po něm žádá, aby se jí vzdal.“

„K rozumnému a správnému hledisku nedospěje člověk snadno. Taky jsem tak zpočátku reagovala. Ale tohle si v hloubi duše myslím... vidím, že jsem se k manželovi chovala velice hloupě, ale možná jen proto, že nevím, co jsem dělala špatně.“

Celá léta musel snášet moje pocity osamělosti a deprese. Myslím, že nebylo čemu se divit – zůstávala jsem pořád sama, zatímco on byl tak často pryč a musel tolik pracovat. S nikým jsem si nic nezačínala, protože jsem si vždycky myslela, že můj muž je snadno zranitelný a je třeba ho chránit.“

„Podle tvého vyprávění mi tak zranitelný nepřipadá.“

„Takže jsme ho bezpečně uklidili do nemocnice. Myslíš, že tam za ním kočinda zašla?“

„ ‚Kočinda‘ zní kouzelně.“

„Myslel jsem si, že se ti to bude líbit. Konečně si můžeš dopřát menší dovolenou.“

„Víš, myslím, že jsem ti ho vylíčila až příliš záporně. Má spoustu dobrých vlastností. Ale pravda je, že jsem se už dávno tak dobře nevyspala. Dnes ráno jsem se probudila a připadala jsem si absolutně normální.“

„Poslechla sis tu desku, co jsem ti dal?“

„Ještě ne. Musela jsem ji schovat.“

„Proč ji musíš schovávat?“

„Protože si desky běžně nekupuju a působilo by to divně.“

„Co si s ní počneš?“

„Pustím si ji večer, až budu sama.“

„A co uděláš, když ji najde? Posolíš, popepříš a schroupeš?“

„Dřív jsem si desky kupovala, ale pak jsem nějaký čas byla tak špatná – no, to už je za námi.“

„Cože? To jste se hádali i kvůli tomu?“

„Ano.“

„Vážně?“

„Ano.“

„To přece není nutné.“

„Není.“

„Moc ti to sluší. Ten kostýmek je velice hezký. To sis ho oblékla naruby?“

„Ale ne. Mám spoustu oblečení se švy navrchu. Jen sis toho nikdy nevšiml. Je to hrozně elegantní. Chce se tím naznačit, že jsi tak trochu anarchista.“